

Situaziun linguistica da la Svizra

Dumbraziun dal pievel 2000

■ **(anr/ld) L'Uffizi federal da statistica ha preschentà ier a Berna la situaziun linguistica da la Svizra en detagl. Il linguatg rumantsch ha pers vinavant sia paisa linguistica en il territori tradiziunalmain rumantsch. Era il talian stat sut squitsch. Il tudestg ed il franzos restan stabils.** Il maletg linguistic da la Svizra è daventà pli giagl. Entant ch'il tudestg ed il franzos è restads pli u main stabils, han augmentà lur preschienta las linguas betg naziunalas.

La Svizra da la quadrilinguitad a la multilinguitad

Sin fundament da las indicaziuns tar la dumbraziun dal pievel l'onn 2000 han 63,7% inditgà il tudestg sco lingua principala, 20,4% il franzos, 6,5% il talian, 0,5% il rumantsch e 9% linguas betg naziunalas sco serbocroat, albanais, portugais, spagnol ed englais.

Il tudestg è en Svizra anc adina la lingua dominante, il franzos è restà stabil dapi ils ultims 50 onns. Il talian che aveva l'onn 1970 ina cumpart da 11,9% è sa sminuì sin 6,5%. In auter svilup pon ins constatar tar las linguas betg naziunalas da 0,7 l'onn 1950 sin 9% l'onn 2000. Remartgabel è l'avanzada da l'englais, principalmain en il sectur da professiun. Discurran englais en la professiun 35,9% a Basilea-Citad, 34,2 a Turitg, 31,7 a Genevra e 14,8% en il Grischun.

La situaziun en il Grischun

Ivo Berther da l'uffizi da cultura ha preschentà la situaziun dal rumantsch en il Grischun en il context da la situaziun naziunala. Quai dat il maletg suandant: (guarda stgaffa)

Berther ha preschentà la situaziun dal rumantsch sin fundament dal studi

da *Gion Giachen Furer*. El ha fatg attent a la problematica da la statistica che tschenta la dumonda suentera la «lingua principala», quai vul dir, quella ch'ins sa il meglier e la «lingua discurrenda». Damai ch'ils Rumantschs èn ozendi bilings, n'èsi per els savens betg pli cler da sa decider. Quai demussan las diversas retschertgas. Sco quai ch'ina enquesta da Radio e Televisiun Rumantscha (rtr) ha constatà, chapeschan en Surselva quasi tuts rumantsch, en l'Engiadina Ota (senza San Murezzan) var 80% da la populaziun. Berther ha constatà che las diversas mesiras en favur dal rumantsch hajan gè effects positivs, principalmain en ils secturs da scola e da professiun. Il Grischun saja vidlonder d'introducir il rumantsch grischun en scola e da preparar ina nova lescha da linguatgs, independentamain da la confederaziun.

Lingua rumantscha

	Lingua discurrenda			Lingua principala				
	1990	2000	Differenza %		1990	2000	Differenza %	
Svizra	66 082	60 561	0.96	0.83	39 632	35 095	0.58	0.48
Grischun	41 067	40 168	23.62	21.47	29 679	27 038	17.07	14.45